

Boris Vian

Vasatlar İçin
Peri Masalları

Türkçesi: Candan Keten

Deneme

*Bimbo ve Boris Vian'ın
Çizimleri*

Boris Vian'ın ilkgençlik yıllarında yazmış olduğu *Vasatlar İçin Peri Masalları* bugüne kadar 'geniş okur kitlesi'yle buluşmamıştı.

Ancak 1981 yılında yazarın eserlerinin kapsamlı bir şekilde incelendiği *Obliques* dergisinin *A'dan Z'ye Boris Vian* adlı özel sayısında edebi referans olarak gösterilmişti.

Bu sayı tükendiği için, metni bütün olarak yayımlatmak eşi Ursula Vian Kübler'e kaldı.

Metnin biçem ve içeriği daha önce Boris Vian okumuş olanları olduğu kadar ilk kez okuyacakları da heyecanlandıracaktır.

'D.

Önsöz

Vasatlar İçin Peri Masalları Boris Vian'ın bütünüyle edebi eser gibi görülebilecek ilk eseri midir? Bunu tartışabiliriz: Yalnızca bilinçli olarak edebi olması istenmiş eserler edebidir. Duruma böyle baktığımızda, eğlence amaçlı olan Vasatlar İçin Peri Masalları bu tanıma hiç uymuyor. Fakat bu metin Boris'in edebiyat "olgusu" için belirlediği minimal koşullar olan kendi kendine yeterlilikle yaşıyor, kendi içinde ve kendine özgü devinimiyle gelişiyor değil mi? Bu durumda cevap ya olumlu olur ya da muğlak bırakılır. Bazı ipuçları (yeniden yazma teşebbüsü, resimlemeler...) bu metnin başlangıçtaki gayesini değiştiren düzenlemeleri ya da yayınlama konusundaki kararsızlıkları sezdiriyor. Şüphesiz Boris Vian'ın o yıllardaki tüm eserleri arasında Vasatlar İçin Peri Masalları belli bir amaç gütmeyen, yalnızca kendine cevap veren tamamen oyuncu ilk eseriydi. Vasatlar İçin Peri Masalları'nın hemen ardından ya da aynı dönemde kaleme alınmış senaryoları açıkça ticari amaçlı ve sinema endüstrisinin kurallarına göre yazılmış gözüükse de, yine de bir film yapımcısının ilgisini çekememişlerdir.

Vasatlar İçin Peri Masalları , 1942-1943 kışında yazılmış Savrulan Otlar Arasında adlı kitaptan biraz önce yazılmış olmalıdır ve ne bu kitapla ne de daha sonra yayımlanan Vercoquin ve Plankton adlı kitapla görünür bir bağı vardır.

Boris Vian, (söylemeye gerek yok) Vasatlar İçin Peri Masalları 'yla, Savrulan Otlar Arasında 'yla (bunda yanılıyor olabilir), Ve-

rocquin ve Plakton'la değil (Mezarlarınıza Tüküreceğim'i de edebiyattan saymıyordu), ancak Günlerin Köpüğü'nden itibaren kendini yazar olarak görmeye başladı.

Ona göre, Günlerin Köpüğü ilk romanı, Pekin'de Sonbahar ikinci romanı ve üç yıl sonra yazılmış olmasına rağmen Kızıl Ot'tan önce gelen Yürek Söken ise üçüncü romanıydı.

Vasatlar İçin Peri Masalları 'nın yazılma koşulları:

Boris Vian'ın ilk eşi Michelle 1943 baharında bir tiroid ameliyatı olacaktı; Boris ve yakınları hastayla daha yakından ilgilendiler: Onu mutlu etmek için Claude Abadie orkestrası Abadie-Vian orkestrasına dönüştürüldü ve Boris, hastayı eğlendirmek için Vasatlar İçin Peri Masalları 'nı yazdı.

Malzemesi:

Vasatlar İçin Peri Masalları 'nın ilk versiyonu, kenarları Boris Vian'ın yaptığı yedi çizimle süslenmiş arkalı önlü 15 sayfalık bir elyazmasıdır. Boris Vian'ın sakladığı dosyanın içerisinde, arkadaşısı Bimbo (Mühendislik Okulu'ndan sınıf arkadaşı Alfredo Jabès) tarafından dolmakalem ve renkli boyalarla çizilmiş dokuz resim daha bulunuyordu. Bu çizimler Kralı, trolü, dümene yaslanmış küheylanı, ağaç kesen küheylanı, tanrı Kule-Kule'yi, Barthélémy'yi, Joseph'i, periyi ve sol üst köşede baygın bir dolunayın aydınlattığı gecede, mezarlığın üzerinde uçan süpürgesine binmiş cadıyı betimlemektedir. Saydıklarımız arasındaki iki resim (ağaç kesen küheylan ile Kule-Kule) Vasatlar İçin Peri Masalları 'nın devamı için amaçlanmıştı.

İkinci versiyon (ya da özet) üçü arkalı önlü, biri tek yüzü dolu olmak üzere dört sayfadır.

Vasatlar İçin Peri Masalları 'nın devamı kareli bir kâğıdı arkalı önlü doldurmuştur; ikinci sayfada, Boris Vian'ın çizdiği kocaman hindistancevizi ağacının tepesindeki tekne illüstrasyonu görülür.

Vasatlar İçin Peri Masalları 'nın "özet" versiyonu aslında düzeltilmiş, parlatılmış, belki de daha iyi yazılmış ama tamamlanmamış versiyonudur. İncelenen elyazmaları bu versiyonun ilkinin tekrarı olduğunu göstermektedir. Yani en uzun metin kalemin ucundan fıskırması spontane bir metindir. İlk sayfaları siyah mürekkeple karalama ve düzeltmeler ise mavi mürekkeple yapılmıştır. Daha sonra bu düzeltmelerin hepsini –istisnasız– yine baştan sona mavi mürekkeple yazılmış olan "özet" versiyonda buluruz. Boris Vian'ın Vasatlar İçin Peri Masalları 'nın tamamını baştan yazmayı amaçladığı ve ilk elyazmasını gözden geçirip hatalarını düzelttikten sonra hiç vakit kaybetmeden işe koyulduğu varsayılmaktadır. Ancak bu çabanın neden sonuçlanmadığını bilmiyoruz.

Hiç kuşkusuz, ikinci versiyondan bize kalanlar Boris Vian'ın daha özenli bir üslupla yazma kaygısını, kolaylıktan, kelime oyunu ve ağır nüktelerden kaçtığını göstermektedir; ama bu şekilde en iyisinden yoksun kaldığı görülecektir ve belki Boris de sonunda böyle düşünmüştür.

Noël ARNAUD

“Birinci bölüm bana ait değildir.”

Yazar

I.

Evvel zaman içinde, gün yüzü kadar güzel bir prens vardı. Ormanın derinliklerindeki gri duvarlı ve (yosun tuttuğu için yeşil görünen) mor çatılı bir şatoda, köpeği ve küheylanıyla birlikte yaşıyordu. İnzivaya çekilmişti ve bu yalnızlık onu genç yaşta hayattan soğutmuştu. Bahçesinde salına salına dolaştığı bir gece, tatlı ve güleç yoldaşı ay (hani yalnızdı?) hoş kokulu ılık bir meltemle salınan yüce ağaçların doruklarını şefkatli (gayet yumuşak) bakışlarla okşuyordu (şair doğmuş mübarek!). Bu sırada prens, şeker konmadığında hayatın ne kadar acı olduğunu düşünmeye başladı. Büyük bir kararlılık yüreğini kapladı: Gitmeli (bu biraz da ölmek değil midir?). Ender ve değerli bu şekeri bulmak için gitmeli (yaşasın karaborsa!). Ertesi sabah gün ağarr ağarmaz önce kara küheylanını eyerledi (ben de çekinmem hiç soğuktan), sonra üstüne binip, eskiden sevdiği ama artık şeker yokluğundan dolayı nefret ettiği bu diyardan kaçtı (hiçbir şey sonsuza dek sürmez).

Bitmek bilmeyen zorlu günler boyunca dağ tepe demeden at sürdü. Adı sanı duyulmamış sayısız ülkeden geçerek tuhaf yaratıklarla karşılaştı ve kıta halkının çeşitli âdetlerini yöneten töreleri öğrendi.

Yağmur başlayınca bir (yağmur) savar bulup (Şark memesi) altına sığındı. Sonra yağmur durdu ama iyice yorgun düş-

müştü ve karşısına bir (çan) salyangoz(u) (karatavuk) (büyücü) çıkınca rahatlayıp pek mutlu oldu.

Bunun üzerine, dedi Dédé, bir handa mola verdi ve burada güzel bir prensesle, Kral Jacquart'ın kızıyla karşılaştı.

İyi de, ne işi var bunun böyle bir handa, diye kendi kendine sordu şövalye (adı Joseph'ti). Ama belki de şekeri vardır. Kızcağıza selam verip dedi ki:

“Bu ormanın hâkimi ejderha aşkına, içtiğin şarap aşkına, içeceğin suyun aşkına, söyle bana, adamotunun kanı aşkına, hangi yol götürür beni şekere?”

Kızcağız kızardı, göz devirdi ve öldü.

Sonra, en güzel günlerindeki kadar kederli şövalye, kendisini tuhaf bir ülkeye götürecek küheylanına yeniden bindi!..

II.

Yol beyaz, güneş keskindi. Joseph'in her adımı küheylanı için acı vericiydi. Yola düşeli daha üç yıl olmamıştı ki önüne bir tavşan barakası çıktı. Barakanın içinde içli ezgiler mırıldanarak dans eden elfler vardı.

*Eteklerini kaldıran
Rahipler ve tarlalar aşkına
Göster karınzarını bana
Söyleyeyim kim olduğunu sana...*

Bu iç karartıcı ve melankolik hava, oradan dörtnala kaçarak uzaklaşan Joseph'in pek bir hoşuna gitmişti (küheylan ise ezgiyi sevmemişti).